

မိခင်သေဆုံးမှုစောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်းစနစ် စတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်
အသိပေးဆွေးနွေးပွဲ ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားတွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး
ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်း ကောက်နုတ်ချက်

သင်္ဂဟတိုက်၊ နေပြည်တော်

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၂၃)ရက်

- Maternal Death surveillance and response (MDSR) is very important from public health point of view. "Surveillance and response" is an essential component of any public health or disease control program. We have MDG and now SDG. These are aspirational goals as well as envisaged target for us to plan, implement, and also to conduct monitoring and evaluation of maternal deaths/morbidity.
- အခုပြောကြားခဲ့တဲ့အတိုင်း UN အနေနဲ့ "global strategy for ending preventable maternal mortality" ကို ချမှတ်ခဲ့ပါတယ်။ UN အနေနဲ့ global strategy များချမှတ်ပေးရာမှာ “country needs to adapt custom, culture, HRH and budget availability and epidemiological situation”. MDSR ဟာ SDG goal for maternal morbidity and mortality of the country ကို အထောက်အကူပြုတဲ့ ဒေါက်တိုင်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒါ့ကြောင့် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနအနေနှင့် မိခင်ကလေးသေဆုံးမှု ကျဆင်းစေဖို့ အတွက် MDSR ကို စနစ်တစ်ခုအနေနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် အခုအခမ်းအနားကို ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကိုဘယ်လိုလုပ်မယ်ဆိုတာကို သေချာစွာစဉ်းစားဖို့လိုပါတယ်။ အထူးမှာကြားလိုတာက MDSR ကို လုပ်ပါဟုသာပြော၍မရပါ။ လုပ်နေစဉ်အတွင်းမှာပဲ monitoring လုပ်ရပါမယ်။ ၁နှစ် / ၂ နှစ်ခန့်မှာ quick evaluation လုပ်ရပါမယ်။ ရရှိတဲ့ finding ပေါ် မူတည်ပြီး ပြောင်းသင့်တဲ့ လုပ်ကိုင်မှုပုံစံကို ပြောင်းရပါမယ်။ (modus operandi) နှင့် finding ကိုလည်း analysis လုပ်မဲ့ unit (or) လူများကို ကြိုတင် identify လုပ်ထားရပါမယ်။
- MDSR team များကို ကျန်းမာရေးစနစ်ရဲ့ အဆင့်ဆင့်တိုင်းမှာ ဖွဲ့စည်းရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အရေးကြီးတာက ဒီ team members များကိုသေချာစွာ training ပေးရပါမယ်။ team အတွက် SOP/ Guidelines များကို သေချာစွာ ဖော်ထုတ်ပြီး ပီပြင်စွာသင်တန်းပေးရပါမယ်။ ဒီကိစ္စကို သေချာစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုထဲ မလုပ်နိုင်ပါဘူး။

- ဒေသအသီးသီးက အုပ်ချုပ်ရေး၊ လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ မိခင်နှင့်မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို လက်တွဲဆောင်ရွက်လျက်ရှိတဲ့ INGO, CBO တို့နှင့်ပူးပေါင်းပြီး လုပ်မှသာ ဒီစနစ်ကြီးအောင်မြင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ (MDSR system must be as simple as possible. All those involved in the system must be well informed. Built-in checking or monitoring system must be able to adapt to changing epidemiological conditions, applying flexible, responsive, dynamic and proactive approach. Each and every system has its own weaknesses. Identify them and improve it to the extent possible and get strengthened. Training Manual ထုတ်ထားပြီးတာ တွေ့ရပါတယ်၊ ကောင်းပါတယ်။ မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ပြီးဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ အတွေ့အကြုံအရ logistic framework for training program တွေကို လက်တွေ့ကျစွာစဉ်းစားပြီး ရေးဆွဲဖို့လိုပါမယ်။
- မြန်မာနိုင်ငံမှာ ၁၉၉၀ မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း မိခင်သေဆုံးမှုများ တဖြေးဖြေးကျဆင်းလာတာကို စာရင်းဇယားများအရ သိရှိရပါတယ်။ ဒီလိုကျခြင်းဟာ တကယ်ပဲကျတာလား Underserved remote area များမှ မိခင်များသေဆုံးမှုစာရင်း ပါ/မပါ ဆန်းစစ်ဖို့လိုပါမယ်။ မိမိတို့ စာရင်းဇယားများရဲ့ reliability, completeness, in terms of coverage ကို ဘယ်အတိုင်းအတာအထိ ယုံကြည်စိတ်ချရမလဲဆိုတာကို စဉ်းစားရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- UN estimate အရ (UN inter-agency estimate 2015) Myanmar ဟာ SEA region အတွင်း မိခင်သေဆုံးနှုန်း ဒုတိယအများဆုံးဖြစ်တာ တွေ့ရှိရပါတယ်လို့ ပြောပါတယ်။ estimate ဟာ estimate ပဲဖြစ်ပါတယ်ဆိုတာကိုလည်း သိရှိရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အခုစတင်ဆောင်ရွက်မယ့် MDSR ဟာ မိခင်သေဆုံးမှုဖြစ်စဉ်တိုင်းကို ဖော်ထုတ်အစီရင်ခံခြင်း၊ cause of death ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း၊ နှောင့်နှေးမှုကိုဖော်ထုတ်ခြင်းအစရှိတဲ့ များစွာသောအကြောင်းအချက်များ ပေါ်ထွက်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။ အထူးကောင်းပါတယ်။ "Don't wait until the end."
- အခုဆွေးနွေးပွဲမှာ တက်ရောက်သူများအားလုံးဟာ တက်ကြွစွာဆွေးနွေးကြမှာမလွဲပါ။ ဒီအရှိန်ကို တကယ် implementation လုပ်တဲ့အခါမှာ မလျော့ဖို့လိုပါတယ်။
- အောင်မြင်မှုရဲ့ အခြေခံမှာ monitoring ကိစ္စများ သေချာစွာလုပ်ရပါမယ်။ ဗဟိုမှ oversee လုပ်တဲ့ အဖွဲ့ရှိရမယ်။ Feedback ကောင်းရပါမယ်။ အဲဒီလိုမဟုတ်ရင် ကိစ္စရပ်များဟာ အဖျားရှူးသွားမှာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလိုမဖြစ်စေချင်ပါဘူး။ ဒီစနစ်လုပ်တဲ့အတွက် မိမိလုပ်ကိုင်လျက်ရှိတဲ့ maternal morbidity/

mortality ကိုကျစေမယ့် များစွာသောလုပ်ငန်းများရဲ့ အထောက်အကူလည်း သိဖို့လိုပါမယ်။ အကြောင်း အရင်းတစ်ခုခုကို အမည်အမျိုးမျိုးပုံစံခွဲ ဖော်ပြတတ်ခြင်းကိုလည်း သိဖို့လိုပါမယ်။

- ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ maternal morbidity/ mortality ဟုသာပြောပြီး စာရင်းဇယားကို ဆွေးနွေး နေကြပါတယ်။ အဓိကအရေးကြီးတဲ့အချက်ကို ဦးနှောက်ရဲ့နောက်ကွယ်မှာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရ ပါမယ်။ ဆိုလိုတာက မိခင်တစ်ဦးသေဆုံးခြင်းရဲ့နောက်ကွယ်မှ psychological trauma, social trauma, family trauma, negative economic implications, trauma to the child without mother (warmth) နွေးထွေးမှုမခံစားရတဲ့အတွက် social and psychological implication ကြီးလာတယ်။ Suffering to the family members who were left behind. ဒါတွေကိုစဉ်းစားရင် ကျွန်တော်တို့ရဲ့လုပ်ငန်းများ ပိုမိုအောင်မြင်မယ်ဆိုတာ အခုတက်ရောက်လာကြတဲ့ ပညာရှင်များ ကောင်းကောင်းသိပါတယ်။ ဘာဖြစ်ဖြစ် ကိုယ်နှင့်နှိုင်းပြီး စဉ်းစားပါ။

Maternal Death ကို လျှော့ချဖို့အတွက်

- Factors within the control of MoHS or our staff/factors beyond the control of MoHS, relating to other ministries အများကြီးရှိပါတယ်။
- Transport and Communication, Education HE ကိုဖြည့်ပါ။ အားထည့်ပါ especially to the underserved area. တစ်ပြိုင်တည်းအားမလျော့ဘဲ ဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- WHO, UNFPA တို့ကို အထူးကျေးဇူးတင်ပါတယ်။ ယခု workshop ဟာ အထူးအရေးကြီးတဲ့ workshop ဖြစ်ပါတယ်။ ပါဝင်တဲ့ power-point slides, background documents များကို ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးတက္ကသိုလ်၊ အခြေခံကျန်းမာရေးတက္ကသိုလ်၊ သူနာပြုနှင့်သားဖွားသင်တန်းကျောင်း များ၊ သူနာပြုတက္ကသိုလ်များ၊ UON တွင်သုံးပါ။ ဖိတ်/မဖိတ် နောင်တွင် အမြဲစဉ်းစားပေးပါ။
- Workshop တစ်ခုရဲ့ ထိရောက်မှုဟာ ဘယ်သူ့ကို ဖိတ်မလဲ၊ ဘယ်လို conduct လုပ်မလဲ၊ ဘယ်လို follow up လုပ်မလဲ၊ follow up လုပ်ပြီးရတဲ့ finding ကို ဘယ်လိုသုံးမလဲ၊ Policy makers တွေကို ဘယ်လိုပြောမလဲ/တင်ပြမလဲ စတာတွေကို စဉ်းစားပါလို့ပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ်ပါတယ်။

အခမ်းအနားတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ
- သားဖွားမီးယပ်ပညာရှင်အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ
- ဆေးတက္ကသိုလ်များမှ သားဖွားမီးယပ်ဆိုင်ရာ ပါမောက္ခ/ဌာနမှူးများ
- ကုလသမဂ္ဂလူဦးရေ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့
- ကုလသမဂ္ဂမများ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့
- UNAIDS မှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ
- ပြည်တွင်းပြည်ပ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ
- တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များမှ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာနမှူးများ
- နှီးနွယ်ဌာနများမှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ
- အခြားဖိတ်ကြားထားသူများ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)